

สามแพร่งเป็นย่านประวัติศาสตร์มีชีวิตซึ่งผู้คนอาศัยอยู่หนาแน่นมาตั้งแต่สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น และในสมัยรัชกาลที่ 5 และ 6 สามแพร่งก็เป็นย่านการค้าสมัยใหม่ใจกลางพระนครที่เจริญที่สุด สิ่งที่สำคัญมากประการหนึ่งก็คือการเกิดธรรมเนียมการสร้างวังแบบใหม่ขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 คือ การสร้างวังพร้อมกับการสร้างตึกแถวให้ผู้คนเช่าบริเวณหน้าวังหรือรอบวังเพื่อหารายได้ ซึ่งเห็นได้ชัดในย่านสามแพร่งจากตึกแถวหน้าวังของกรมพระนราธิปฯ กับกรมหลวงสรรพาศศรฯ และหลังจากกรมหมื่นภูเรศฯ

สิ้นพระชนม์ รัชกาลที่ 5 ได้ทรงซื้อวังของกรมหมื่นภูเรศฯ และโปรดฯ ให้สร้างตึกแถวให้คนเช่าขึ้นแทนในเวลาไม่นานนัก นอกจากนี้ พระองค์ยังทรงโปรดฯ ให้สร้างตึกแถวควบคู่ไปกับถนนที่ตัดขึ้นด้วยเช่นกัน ย่านสามแพร่งจึงมีตึกแถวยุคแรกๆ ในสมัยรัชกาลที่ 5 ตั้งอยู่ล้อมรอบ สามแพร่งเป็นตัวอย่างสำคัญของการเปลี่ยนผ่านจากการอยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูลระหว่างวังกับบ้าน จากการที่มีเรือนแพของชาวบ้านริมฝั่งเจ้าพระยาอยู่หน้าพระบรมมหาราชวังและวัดสำคัญ สุกรมตึกแถวที่ชาวต่างประเทศและชาวบ้านมาเช่าเปิดห้างร้านและอยู่อาศัยรายวัง การสร้างตึกแถวล้อมวังเป็นกระแสใหม่ที่เกิดขึ้นในยุคนี้และไม่ใช่เรื่องเสียหาย

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 บริเวณรอบสามแพร่งกลายเป็นที่ตั้งหน่วยงานราชการสำคัญๆ ย่านนี้จึงมีร้านอาหารอร่อยนานาชนิดไว้บริการข้าราชการทั้งหลาย แต่เมื่อหน่วยงานของกระทรวงต่างๆ ที่อยู่โดยรอบเริ่มทยอยย้ายออกจากกรุงรัตนโกสินทร์ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา ความคึกคักและรายได้ของห้างร้านในย่านสามแพร่งจึงลดลงลงตามไปด้วย

อย่างไรก็ดี การรักษาเสน่ห์ความเป็นร้านอาหารที่สืบทอดความอร่อยแบบเดิม กับความเป็นร้านขายสินค้าและบริการเฉพาะทาง คือ เหตุผลหนึ่งซึ่งเมื่อรวมเข้ากับการ

สถาปนิกไม่ได้สร้างศิลปะเพื่อตนเอง อ.กรินทร์ กลิ่นขจร

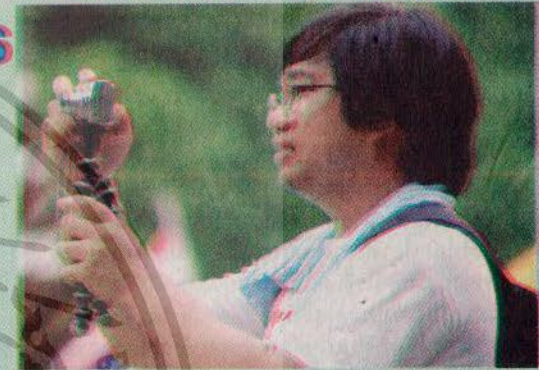
ริเริ่มอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมโดยชาวชุมชนนี้เองจึงทำให้ร้านเหล้านี้ยังสามารถดำรงอยู่และปรับสมดุลสู่การทำมาหาเลี้ยงชีวิตอย่างพอเพียง

ทุกวันนี้สามแพร่งยังคงเป็นแหล่งของกินรสเด็ด ทั้งร้านเก่าที่อยู่ย่านมานานหลายชั่วอายุคนและร้านใหม่ที่เข้ามาเปิดรวมอยู่ท้ายหลัง ไม่ว่าจะเป็นอาหารเซลล์ชวนชิม เบปพิสซาร์ ของหวานกินเล่น และของกินอีกมากมาย ซึ่งอาหารในปัจจุบันหลายจานก็สอดคล้องกับรายการอาหารที่มีขายในย่านนี้เมื่อร้อยปีที่แล้ว

ย่านประวัติศาสตร์มีชีวิตอันร่วมร่ายเส้นนี้ แม้ว่าจะเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมและวัฒนธรรม แต่ก็มีร่องรอยประวัติศาสตร์ให้คนรุ่นหลังได้สัมผัสและเรียนรู้วิถีชีวิตท้องถิ่นท่ามกลางมรดกสถาปัตยกรรมอายุกว่าร้อยปี ถึงแม้จะมีใช้ของดั้งเดิมทุกอย่าง แต่การรักษาของดั้งเดิมไว้ได้มาก

นอกจากนี้ก็ยังมีความริเริ่มใหม่ๆ เข้ามาอยู่ร่วมเป็นเพื่อนบ้านกับชาวแพร่ง อาทิ บางกอกฟอรั่ม โรงแรมเดอะภูธร และพิเลตสเปซแกลเลอรีอีกด้วย ความริเริ่มเหล่านี้สร้างสีสันใหม่ๆ และทำให้มีผู้คนใหม่ เข้ามาเยี่ยมเยือนสามแพร่งมากขึ้น

ยามใดที่เรามองเมืองและสถาปัตยกรรมเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต เห็นสถาปัตยกรรมเป็นแค่ตึกกรามบ้านช่อง และเมืองก็คือตึกกรามบ้านช่องกับสิ่งก่อสร้างทั้งหลายมารวมกัน เราก็จะปฏิบัติกับเมืองและสถาปัตยกรรมแบบหนึ่ง แต่ถ้าหากว่าเรามองเห็นเมืองและ

อ.กรินทร์ กลิ่นขจร

สถาปัตยกรรมเป็นสิ่งที่มีชีวิตจิตใจ มีเลือดเนื้อ มีความรู้สึก มีผู้คนมากมาย มีสรรพชีวิตใหญ่น้อย และธรรมชาติอยู่ร่วมกันในนั้น เราก็จะปฏิบัติกับเมืองและสถาปัตยกรรมอีกแบบหนึ่ง โดยพื้นฐานที่สุดแล้ว สิ่งที่เราเรียกว่า “เมือง” ที่ประกอบขึ้นด้วยอาคารสิ่งปลูกสร้างและผู้คนตั้งแต่แรกเริ่ม ทั้งยังเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของพืชพรรณและสรรพสัตว์อื่นๆ อีกไม่น้อย เมืองจึงเป็นถิ่นฐานที่มีชีวิตจิตใจและมีจิตวิญญาณ สอดแทรกอยู่แทบจะทุกอนุ

ในการประกอบวิชาชีพสถาปัตยกรรมนั้นสถาปนิกไม่ได้สร้างงานศิลปะเพื่อตนเอง หรือศิลปะเพื่อศิลปะ หว่าออกแบบและสร้างอาคารสิ่งปลูกสร้างหรือสถาปัตยกรรมเพื่อผู้คนและชีวิต ด้วยเหตุนี้ สถาปนิกจึงจำเป็นต้องสัมผัส มองให้เห็นถึงสิ่งที่มีอยู่ดำรงอยู่ โดยเฉพาะชีวิตที่ดำรงอยู่ในสถาปัตยกรรมและสภาพแวดล้อมที่สถาปนิกจะออกแบบ เปิดตาเปิดใจให้มองเห็นชีวิต เอาใจใส่ อ่อนไหว และอ่อนโยนต่อชีวิต เห็นคุณค่าและความงามของชีวิตที่มีอยู่ดำรงอยู่ต่อหน้าต่อตาของตน มิเช่นนั้นแล้ว การทำงานของสถาปนิกก็คงจะเปี่ยมไปด้วยความรุนแรงและไม่ต่างจากอาชญากรรมสักเท่าใดนัก ไม่ว่าจะเป็นตัวหรือไม่ ■

นักศึกษาสถาปัตย์ ชั้น ปี 1 และ 5 คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง